

HUMANITIES INSTITUTE

HAVADAN SUDAN

1958

Aziz Nesin 1915-1995

İÇİNDEKİLER

Havadan Sudan

İnsan İnsana Benzer

Hele Hele

Okul Aile Birliği

Demokrasi Yasak

Çamaşır Günü

Barda Rezalet

Dünyanın En Pahalı Karyolası

Ne İyi Adam

Çocuk Ne Zaman Ağlar

Uyusana Tosunum Ninni

Aman Duymasınlar

Pul Yapıştırmak

Yanlış Adam

Bizden

Ticari Namus

Gelin Hanımın Köpeği

Peki Olur Şekerim

Hakkında

Havadan Sudan isimli öykü kitabı 1958 yılında yazılmıştır. Kitap on sekiz öyküden oluşmaktadır. Aziz Nesin'in öykülerini akıcı, sade ve kolay anlaşılır üslupla yazarak geleneksel yazı tarzının dışına çıkmadığı görülmektedir. Öykülerin temaları genellikle adaletsizlik, sosyal sınıf, yozlaşma, sistem eleştirisi, aile ve gelenek, toplumsal baskı ve manipülasyon olarak belirtilebilir. Hayatın içinde yer alabilen karmaşıklıklar, garip olaylar, çelişkiler abartı unsuru kullanılarak mizahi açıdan ele alınsa da toplumdaki bireylerin sorunlarının yansımalarıdır. Bu durum toplumsal gerçekler üzerine düşündürmeyi amaçlamaktadır.

HAVADAN SUDAN

Kişiler

Sadi Ağırbaşlı, sessiz ve terbiyeli biridir. Etiye sütlüye bulaşmamaktadır. Arkadaşından on yaş büyük olmasına rağmen tavırları sebebiyle onun babası gibi durmaktadır. Neredeyse hiç konuşmamaktadır.

Sadi'nin arkadaşı Anlatıcı durumundadır. Sadi ile sabahları birlikte aynı trene ve vapura biniyor, akşamları iş çıkışı birlikte evlerine dönüyorlardır.

Öykü

Sadi Bey ile alay edenler Adam on beş gün hasta olmuş, işe gidememiştir. O sürede kimseyi görmemiştir. Hastalıktan sonra ilk işe gittiği günde trenden Sadi Bey ile birlikte inerler. Vapura doğru yürürlerken arkadaşlardan biri havalar nasıl Sadi Bey diye sormuştur. Sadi Bey'in bir şey demesine kalmadan yanlarından geçip gitmiştir. Aynı durumu bir başka arkadaşları da yapmıştır. Adam, Sadi Bey'in yüzüne bakar, yüzünün renginin değiştiğini görür. Arkadan alaylı sesler gelmeye devam eder. Hepsisi, Sadi Bey havalar nasıl diye sormaya devam ederek alaylı konuşuyorlardır. Sadi Bey kızmıştır ama kızgınlığını belli etmemeye çalışıyordu. Son kişi de normal sohbet ediyor gibi başlayıp aynı soru ile sohbeti bitirince Sadi Bey vapurda yer değiştirir. Adam da onun yol arkadaşı olduğu için peşinden gider.

Adam merak içindedir Adam ona ne olduğunu sormaya korkar. Vapurdan inip otobüse binerlerken dayanamaz ne olduğunu ve herkesin neden ona havaları sorduğunu sorar. Sadi Bey onun bilmemesine şaşırır. Akşama vapurda anlatacağını söyler. Adam gün içinde hep merak eder. Akşam Kadıköy İskelesi'nde buluşurlar. Sadi Bey bir sonraki vapurla gitmek istediğini, arkadaşları görmek istemediğini söyler. Sonraki vapuru beklerler. Sadi Bey balık alır. Balıkların içinde olduğu kese kâğıdı yavaş yavaş nemleniyordur. Vapura binerler. Tam anlatacağı sırada yine birisi havaları sorar. Yer değiştirirler. Sadi Bey anlatmaya başlar. Önce ona öğüt verir. Birisi ona havaları sordu mu hemen oradan kaçmasını sakın cevap vermemesini söyler. Hava sohbeti ile başlayıp insanı dalgınlığa getirip başını belaya sokuyorlar diye anlatır.

Sohbet etmeye çalışan adam On gün kadar önce trene binince yanına bir adam oturmuştur. Adam havalar da çok sıkıntılı gidiyor diyerek sohbet açmıştır. Sadi Bey cevap vermeyince üstelemiş, öyle değil mi diyerek onaylatmaya çalışmıştır. Sadi Bey de başından savmak için evet diye onaylamıştır. Adam bu yıl hiç yağmur yağmayacak galiba diyerek sohbete devam etmiş, Sadi Bey cevap vermeyince yine ona onaylatmaya çalışmıştır. Sadi Bey de ayıp olmasın diye evet demiştir.

Sadi Bey'in zor anları Sohbet bu düzende devam etmiştir. Adam yağmur yağmayınca kıtlık olur, Anadolu kavruluyormuş, yine dışarıdan buğday almaya mecbur olacağız, hükümet iyi yönetemiyor, her şey günden güne pahalalanıyor, sonumuz felaket gibi söylemlerini sıralıyor ve her birinden sonra onay olmak için öyle değil mi diyerek ısrarla onu konuşturmaya çalışıyordu. Cevap vermedikçe dirsek atarak, elini dizine şaplatarak, onu iyice pencere dibine sıkıştırarak üstüne gidiyor ve cevaplamasını istiyordu. Zor durumda kalan Sadi Bey de her seferinde konuyu uzatmamak için Evet deyip geçiştiriyordu. Trenden inince adam gözden kaybolmuştur. Sadi Bey de adamı bir daha görmemek için başını yerden kaldırmıyordu. Tam vapura binecekken bir polis onu karakola götürmek için durdurmuştur. Sadi Bey çok korkmuştur.

Sadi Bey şikayet edilir Sadi bey karakola gidince trendeki adamın orada olduğunu görür. Trende karşılarında oturan iki yolcu da oradadır. Yol boyunca onu dirsek ile rahatsız ettiğini görüp acıdılar, şikayet ettiler diye düşünür. Ben kimseden şikâyetçi değilim demiştir ama komiser ondan davacı olan biri olduğunu söyler. Trendeki adamın şikâyet ettiği anlaşılır. Sadi Bey şaşırır. Her dediğine evet demiş, hem de şikâyet edilmiştir. Diğer iki kişide şahit olarak oradadır.

Şikâyetin nedeni Trendeki adam hükümete söylenmedik laf bırakmadı diyerek Sadi Bey'i şikâyet etmiştir. Sadi Bey, söylenenleri adamın söylediğini ifade eder. Şahitler de onaylar. Adamın söylediğini,

Sadi Bey'in de evet diyerek sürekli onayladığını tasdik ederler. Adam ise ağzını aramak için mahsus öyle konuştuğunu iddia eder. Sadi Bey adama evet dediği için arada az kalsın güme gittiğini söyler. İfadeleri alınmıştır. Sonra mahkemeye çıkacaklardır. Adam karakoldan çıkışta kendisinin anlattıklarına gönüllü gönüllü evet demiyor gibi olduğundan kendisini şikâyet eder diye korkmuştur. Ondan önce davranmak istemiştir.

Sadi Bey arkadaşına sinirlenir Sadi Bey, arkadaşına bu sebeple dikkat etmesini ve kimseye güvenmemesini söyler. Birisi hava der demez orada kaç diye tembihler. Adam güler, sonra kendini tutamaz. Havalara nasıl diye sorar. Soruyu sormasıyla Sadi Bey'in balık dolu kesekâğıdını kafasından aşağı geçirmesi bir olur. Sadi Bey bu hareketten sonra çoktan onu bırakıp gitmiştir.

Temalar

Toplumsal baskı Sadi Bey kendisi ile ısrarla konuşmaya çalışan tanımadığı bir yolcuyla geçiştirmek için cevaplar vermek zorunda kalmıştır. Yolcu ise zor yaşam koşullarını eleştiren politik yorumlar içeren bir sohbet içindedir. Fakat hissedilen baskı ve siyasi gerilim sebebiyle önlem açısından Sadi Bey'i şikâyet eder. Çünkü onun kendisini şikâyet edebileceğinden şüphelenir. Yaratılan baskıcı ortamın insanları şüpheli, kontrolcü olmaya sürüklediği görülmektedir. Basit bir sohbet bile baskı unsuru haline gelmiştir. Bu da yönetimin otoriter ve baskıcı yönünün topluma etkisini vurgulamaktadır.

İNSAN İNSANA BENZER

Kişiler

Sacit Elli iki yaşındadır. Okul yıllarında on kişilik bir arkadaş grubunun başıdır. Bu grup herkese ve kimseyi bulamazsa birbirine şakalar yapmaktadır. Kadıköy'de oturuyordur. Anlatıcı olan adamla da okuldan arkadaşdır. Şakaları insanı rahatsız edecek türden olmasına rağmen mert, arkadaşlığına güvenilir bir insandır.

Öykü

Sacit ile şakalaşmalar Adam, Sacit'in okuldan beri hala değişmediğini söyler. Bu yaşına rağmen el şakaları yapmayı hala bırakmıyordu. O da Sacit'e uymaya başlamıştır. Ona şakalar yaparken karşılık vermeden duramadığından onunlayken el şakaları yapan birine dönüşüyordu. Birbirlerinin enselerine vuruyorlar, kafalarına çanta indiriyorlar, arkadan tekme atıyorlardı. Şakayla karışık dövüşüyorlardı.

Şakaların boyutu Sacit ve arkadaşları, on yedi yaşlarındayken okuldakilere yapmadıkları şaka kalmamaktadır. Bahçedeki havuzun kenarında birini gördüklerinde hemen tekme atıp havuza düşürüyorlardı. Daha sonra bu havuz şakasını artırıp dershanelerden, yatakhanelerden bulduklarını taşıyıp havuza atmaya başlamışlardır. Kendilerine yaptıkları şakalar daha da beterdir. Şaka yaparken birbirlerini üçüncü kattan attıkları, kafalarına odun indirdikleri olmuştur. Sargısız, yarasız, beresiz gezdikleri günler olmamaktadır. Kavga ettikleri hiç görülüyor, her ne yapıyorlarsa şaka olarak yapıyorlardı. Böyle olsa da ama arkadaşlarının bir derdi oldu mu Sacit hemen koşmaktadır. Yıllar sonra bir arkadaşı ile vapurda karşılaşır onu vapurdan aşağı itmiştir. Arkadaşı da vapurdan indiklerinde onu ve karısını eve bırakmayı teklif etmiş, eve bırakınca arabayla çarpıp hastanelik etmiştir. Birbirlerine hiç alınıp gücenmemişlerdir.

Sacit'e benzeyen adam Bir gün adam vapurdayken arkadan şapka takmış şekilde Sacit'i görür. Fırsat bu fırsat diyerek ona vurur ve tekme atarak şaka yapar. Ama adam arkadan tıpatıp Sacit'e benzese de önünü döndüğünde o olmadığını görür. Adam ve ikisi birbirine bakabilir. Adam ne diyeceğini ne yapacağını bilemez. Çok utanır ama durumu kurtarmak için geri adım atmaz ve şakaları sürdürür. Onu hala arkadaşı sanıyor gibi el şakaları yapar. Adam karıştırdığını, birine benzettiğini, o olmadığını söylese de kalabalık etraflarını sarınca, onu ciddiye almıyor gibi yaparak şakalarına devam eder. Adam yine de terbiyesini bozmuyordur. Anlatıcı, adam karakola bile gitse Sacit sensin diye direnmeyi düşünür. En sonunda ne yapalım benzetmişim diyecektir.

Kalabalık galeyana gelir Etraftakiler vurma olayı uzayınca Sacit olduğunu söyleyerek kurtulmasını söyler. Ama adam o kişi olmadığını söyleyerek reddeder. O sırada kalabalıktan birisi de adama tokat indirir. Niye inkâr ettiğini sorarak düzenbaz diye bağırır. Diğerleri de tekme, yumruk, tokat ile adama saldırırlar. Adam nüfus kâğıdını çıkarayım dese de anlatıcı sahtedir diye bağırır. Adama acır ama bu noktadan sonra dönemez.

Sacit ortaya çıkar Anlatıcı izlemeye başlar. Adamı herkes dövüyor, alçak, namussuz diye söyleniyorlardır. Kimi neden dövdüklerini bile bilmiyorlardır. Vapur durur durmaz adam hızla uzaklaşır. Dayağı yiyen adamın şikâyetçi olmasından korkar. Otobüse koşarken kuyruksokumuna tekme atılır. Tekme atan kişi Sacit'tir. Sacit selam verir. O da Sacit'e selam verir.

Temalar

Manipülasyon/Grup psikolojisi Kalabalıklar, kolaylıkla manipüle edilerek, sorgulamadan kitlesel olarak hareket edebilmektedir. Öyküdeki adam karşı çıkararak gerçekleri dile getirirse de bireysel düşünce ve hareket yerine grup hareketi ile davranılmaktadır. Toplumun hızlı bir şekilde öfke gibi ortak duygulara kapılabileceği görülmektedir.

HELE HELE

Kişiler

Haydar Büroya gelen yeni memurdur. Asık suratlı ve sıskadır. Şef onu taşıma bölümüne vermiştir. Adımlarını uzun uzun atarak, yere tak tak basarak yürüyordur.

Celil Haydar'ı işten attırıp büroda hademe olarak işe başlamıştır. Bürodaki işlerden pay almaya başlamıştır.

Anlatıcı Yirmi yıldır evlidir ve çocukları vardır. Önceden ekonomik olarak zor hayatları varken bürodaki işten sonra hayatları zenginleşmiştir.

Öykü

Bürodaki iş Anlatıcı bir büroda çalışıyordu. Buradaki maaşı bin lirayı bulmuyordu ama oturduğu evin kirası bin iki yüz liradır. Orada çalışanların hepsi avantajını alıyordu. Böyle gelmiş böyle denilen bir yerdir. Önceleri bu durumu değiştirmek için orada çalışan herkes işten çıkarılmış ama işin kendisi bu duruma uygun olduğundan yine aynı düzen kurulmuştur. Anlatıcı olan adam kimsenin hakkını yemediklerini söylemektedir. Tek yaptıkları bir işi on gün önceye veya on gün sonraya almak, müteahhitlerin işini halletmektir. Aldıkları para işin durumuna göre değişiyordu. Ama her şey nettir. Hangi işten ne kadar pay alınacağı, payın kimlere nasıl dağıtılacağı. Büyüklere büyük, küçüklere küçük pay dağıtılıyordu. Kimse kimsenin hakkına girmiyordu. Yıllık izinde bile olsalar payları birikiyordu.

Bürodaki usulsüz işler Adamdan önce oradaki düzen böyle değildir. Önceki çalışanlardan biri, bir müteahhitle işinden aldığı payı kimseye vermemiş, diğerleri onun aleyhinde birleşip onu kovdurmışlardır. Ama bu şekilde herkes suça ortak olduğundan kimse açık vermiyordu. Adam para olayını tarif ederken para yağıyor diye anlatır. Paranın ne büronun, ne müteahhittin olduğunu, hiç kimseye ait olmayan para olduğunu söyler. Kimseyi zarara uğratmadıkları gibi müteahhitlerin işlerini kolaylaştırıyorlardır.

Büro işi ile değişenler Adamın bu işe girmesi de bir arkadaşı sayesinde olmuştur. Bin beş yüz liraya başka işte çalışırken bin liraya buraya girmek için arkadaşına dört bin vermiştir. Ankara'ya gitmek zorunda kalan arkadaşı geçici olarak gittiği için, geldiğinde işi geri almak istiyordu. O yüzden güvenip başkalarına işi verememiştir. Adam ve ailesi bu işten sonra başka bir hayat yaşamaya başlamışlardır.

Kilo almışlar, güzelleşmişler, eski kıyafetlerine sağamadıkları gibi evlerine de sığamayıp başka eve taşınmışlardır. Uzaktan bakınca bile hayatlarının deđiştđi kolaylıkla anlaşılıyordur.

Haydar'ın işe başlaması Durumlar böyleyken bir gün işler bozulmaya başlamıştır. Büroda yeni biri işe başlamıştır. Siska ve somurtkan biridir. Asık suratlıdır. Adı Haydar'dır. Onu büroya kim getirdi bilmiyorlar, üst mevkilerdekilerin onları deşifre etmek için aralarına soktuklarından şüpheleniyorlardır. İşe başladığının ertesi günü payına düşeni zarf içinde götürür. Adam kabul etmez ve zarfı itip yere atar. Çalışanlar parayı az bulduğunu düşünür. Ertesi gün başka biri yüzdesini arttırdıkları parayı götürmüş ama ona da aynı tavrı göstermiştir.

Haydar bey düzene ayak uydurmaz Haydar Bey ile başları belaya girmiştir. İçlerinden biri para almazsa tongaya düşebileceklerinden dört beş gündür hiçbir müteahhitten para almıyorlardır. Ne yaptılarsa Haydar Bey para almaz. Onları adam yerine bile koymuyordur. Paranın hepsini o almak istiyor olabilir diye müteahhitten birini ona yollarlar. Ama müteahhidi de terslemiş, namussuz demiştir. Az kalsın onu şikâyet edecektir. Adamın bir açığını da bulamazlar.

Celil'in ortaya çıkışı Ortaya Celil diye biri çıkar. Onu büroda işe almaya söz verirlerse onları Haydar'dan kurtaracaklarını söyler. Anlaşırlar. Bu işi hallederse onu hademe olarak oraya almaya ve şef kadar pay vermeye söz verirler. Büroya iki kişiyle müdürün geldiği bir gün Celil gelir. Yüksek sesle Haydar ile konuşmaya başlar. Haydar'ı kucaklar ve onun hakkında yalan şeyler uydurmaya başlar. Haydar, "Yanlışınız var, sizi tanımıyorum" dese de tanıyor gibi yapmaya devam eder. Ankara'da bir işte açığı çıktığını, avukatının bir yıl hapisle onu kurtardığını, bankada çalışırken on beş bin lira ile ortadan kaybolduğunu, dansöze tutulup da para yetiştirmek için zimmetine para geçirdiğini herkese duyurur. Her cümlesinin başında da hele hele diyordur. Haydar Bey kızgınlıkla kalkıp gider.

Haydar işten kovulur Oradakiler hiçbirini Haydar'ın yapmadığını biliyordur. Ama inanmış gibi yapıp arkasından aralarında konuşurlar. İki gün sonra Haydar işten çıkarılır. Başka işe de girememiştir. Celil orada işe başlar. Eline şeften daha çok para geçer. Onlar da işleri tekrar yoluna koymuştur.

Temalar

Yozlaşma/Adaletsizlik Bozuk düzen ve yozlaşma, dürüst ve ideal insanı içinde barındırmamaktadır. Yozlaşmış toplumlarda, düzene uymayan kişiler doğru davranışları sebebiyle adeta cezalandırılmaktadır. Haydar, ofisteki çalışanların bireysel çıkarlarına ters düştüğü için sistemin dışına itilmiştir. Büroda çalışanlar birbirinin hakkını yemediği, eşit ve adil paylaşım yaptıklarını, kimseye ait olmayan bir parayı paylaştıklarını iddia etmektedirler. Sistemin kendisi ahlaki olmadığı için öyküdeki karakterin adil paylaşım söylemleri sistemdeki çürümenin göstergesidir.

OKUL AİLE BİRLİĞİ

Öykü

Okul aile birliği toplantısı Adam okul aile birliği toplantısına gitmeli mi, gitmemeli mi bilmiyordur. Söyleyecek sözü yoktur ve kalabalıkta konuşamamaktadır. Toplantıya geç kalmıştır. İçeri girince birileri geç kalıyorlar efendim diye bağırmıştır. Adam utanır ve sessizce sebeplerini sayarken çocukların okula geç kalmalarından konuştuklarını anlar. İdare, çocukların okula geç gelmesinden şikayetçidir. Veliler de bahanelerini sıralıyorlardır.

Toplantıdaki şikayetler Bir kadın kızların ipek çorap giymelerinden yakınır. Adam bunu söyleyen kadının bacaklarına bakar. Kadının bacakları o güne kadar gördüğü kadın bacaklarının en kötüsüdür. Adam yüksek sesle kadına katıldığını söyler. Okula giden bütün kızların siyah kalıp çorap giymelerini önerir. Oraya giderken hiç konuşmak niyetinde değildir ama kendini tutamamıştır. Başka bir adam çoraptan önce çocukların Almanca derslerinin konuşulmasını, bütün derslerin Almanca konuşulmasının iyi olacağını söyler. Adam yine dayanamaz ona katıldığını söyler ve fikrini açıklar. Ama bunun konu dışı olduğu belirtilir. Bu bakanlığın karar vereceği bir konudur. Yaşlı bir adam futbolun

yasaklanmasını söyler. Ayakkabıları hep yırtılıyordur. Kızların futbol oynamadığı söylenir. Adam erkekler oynuyor deyince gerçek ortaya çıkar. Orası kızlar okuludur, hiç erkek yoktur. Adam yanlış gelmiştir.

Toplantıdaki karışıklıklar Kadın öğretmen sorunların asıl nedeninin çocukların devamsızlığı olduğunu söyler. Velilere bu konuda dikkatli olmaları gerektiğini belirtir. Adamın yanında oturan kişi müsamere ne zaman diye sorar. O müsamere olduğunu bile bilmiyordur. Müdüre sormaya karara verirler ama müdürü de tanımıyorlardır. Müdür olabilecek üç kişi vardır. Birine odaklanıp ona doğru sorarlar. O müdür değildir. Müdürün hasta olduğu için gelmediği anlaşılır. Müsamere hakkında da bir bilgi yoktur. Adam kızı kendisine yalan söyledi diye söylenir. Adamın yanındaki biri deminden beri neler konuşulduğunu anlamadığını söyler. Adam kısaca özet geçer. Yanındaki adam oradan çıkmak istediğini söyler. Yanlış gelmiştir. Sendika toplantısı diye burayı tarif etmişlerdir. Bu kez de yoksul öğrenciler hakkında konu açılır. Çoğunun kitap alamadığı söylenir. Hiç olmazsa öğlen yemeklerini vermeyi teklif ederler. Kadının biri hemen fırlar. Hep yardım istendiğini söyler. Kızı her gün yardım parası istiyor, vermezseniz okula gitmem diyordur. Adam yine fırsat bilir kadına katılır. Kadının kızının adı sorulur. Kızının ilk hafta okula geldiğini, sonra hiç okula gelmediği belirtilir. Bu arada herkes bir arada konuşmaya başlamıştır. Söz alarak konuşmaları söylenir ve sıraya girerler.

Adamın konuşması Adam sıranın kendisine gelmeyeceğini anlar ve boşluk bulunca hemen söze girer. Önce bir fıkra anlatır. Sonra okulu ve öğretmenleri çok eleştirdiği, kızını okulda bırakabilecekleri aklına gelir. Ona göre konuşmaya karar verir. Çocukların sınıfı geçememesinin nedeninin anne ve babaların olduğunu, çocuklarla ilgilenmeleri gerektiğini söyler. Bütün öğretmenler onu alkışlar.

Yanlış okul Eve gelir. Saat gece on olmuştur. Eşi çok geç kaldığını söyler. Kızı neden toplantıya gelmedin diye söylenir. Öğretmenleri hep soruyordur. Babası gittim der ama inanmazlar. Çünkü kızı da toplantıdadır. Olayın sonunda adamın bir ortaokula gittiği ama kızının aslında lisede okuduğu anlaşılır. Annesi de onu başka lisede okuyor zannediyordur. Adam kızına sinirlenir. Zamane çocuklarının gittikleri okulu bile ailelerine haber vermediklerini söyler.

Temalar

Aile/İletişim Toplantıdaki ebeveynlerin çocuklarının okullarından ve okul yaşamları ile ilgili her bilgiden bihaber olmaları aile içi iletişimin, bağların ne kadar zayıf olduğunu göstermektedir.

Toplumsal beklenti Adamın toplantıda sadece konuşmuş olmak için konuşması, aslında kendine ait bir fikrinin olmaması toplumsal baskı sonucu takındığı bir tavrıdır. Adam, kendisinden beklenilene uyum sağlamaya çalışır fakat ortamda sürekli yanlış anlaşılımlar söz konusudur.

DEMOKRASİ YASAK

Öykü

Yeni fizik öğretmeni Amerika'dan gelen fizik öğretmenini bütün öğrenciler merak ediyorlardır. O gelmeden hepsinin aklında başka türlü bir öğretmen tasarısı vardır. Behiç öğretmen geldiğinde onlara fizik ile ilgili sorular sormuştur. Ona hep biz bu konuları işlemedik demişlerdir. İçlerinden birini tahtaya kaldırıp siz ne öğrendiniz anlatın deyince ise hiçbir şey anlatamamıştır.

Demokrasi öğretimi Fizik öğretmenin diğer bir merakı da çocuklara demokrasiyi öğretmektir. Amerika'daki demokrasiyi anlata anlata bitiremiyordu. Türkiye'de henüz bu kavram öğrenilmemiştir. Ders yılının sonuna doğru öğrencilerin öğrendiği iki şey vardır. Birisi birbirlerine demokrasi usulüne göre tartışmalarda efendi diye seslenmek, ikincisi de sınıfın kapısının, penceresinin açık ya da kapalı tutulmasıdır.

Fizik dersleri Fizik öğretmeni derste, "Efendiler hava sıcaksa pencereleri açalım" dediğinde sınıftakiler açalım der, ama karşıt bir görüş mutlaka çıkar açmayalım der. Bu durumda iki görüşe sahip

olanlar ya da asesiz kalanlar gruplara ayrılır. Ders sonuna kadar açalım, açmayalım tartışmaları sürer. Zil çalınca hepsi yaşasın demokrasi diye bağırrır dersten çıkar. Patates Nuri ve Çamur Şevket demokrasinin iki karşıt ucudurlar. Birinin dediğine diğeri hep karşı çıkmaktadır. Bütün ders yılı fizik dersleri bu şekilde geçmektedir. Demokrasi Behiç çocukları demokraside iyice yetiştirdiğini düşününce bu sonucu başkalarına da gösterip övünmek ister. Hem de demokrasi karşıtı olduğu anlaşılan ve aralarında soğukluk olan müdüre de durumu kanıtlamak istemektedir. Sınavlardan bir iki hafta önce konferans salonunda demokrasi uygulaması yapacağını bildirir.

Konferans günü Konferans salonunda tüm okul ve öğretmenler vardır. Hatta başka okullardan da öğretmenler davet edilmiştir. Sınıf üç kısımdır. Bu iç kısmın en haylazları demokrasi uygulamasına iyice hazırlanmıştır. Patates Nuri ve Çamur Şevket salonun bir başını diğeri diğer başını almıştır. Öbür kısımda Rezil Senai ve Kara Hilmi de kendi tayfaları ile kümelenmiştir. Salonda çıt çıkmıyordur. Bütün öğretmenler çocukların uslu bir şekilde beklemelerini beğenmişlerdir. Demokrasi Behiç konuşma yapar. Demokrasiyi över. Demokrasinin yararlarından bahseder. Demokrasi eğitimi verdiği öğrencilerin tartışma örneği vereceğini söyler. Demokrasi Behiç bütün bunları okul müdürüne gösteriş için yapıyordur. Çocuklar demokrasi Behiç'in kazanmasını istiyorlardır. Çünkü diğer öğretmenlerde bu uygulamayı yaparlarsa bütün dersler kaynar diye umuyorlardır.

Tartışma başlar Fizik öğretmeni yaşlı bir adama tartışma konusunu seçtirir. Adam sağlam kafa sağlam vücutta bulunur düşüncesinin doğru mu yanlış mı olduğunu sorar. Behiç öğretmen önce doğru diyen, sonra yanlış diyenler çıkıp burada konuşsun der ve tartışmayı başlatır. Fakat bir terslik olur. Çünkü çocuklar bütün yıl cam ve kapı açma konusunda tartışma yaptıkları için başka bir şey öğrenmemişlerdir. Sadece açalım ve kapayalım diye bağıranlar vardır. Neden camın açık olması konusunda öğrendikleri her detayı bilimsel yönleri ile anlatırlar. Diğer taraftakiler de bütün yıl camın neden kapalı kalması konusunda öğrendiği sağlam dayanakları söyler. Arada ağızlarında argo kelimeler, lakapları çıktığında birebirlerini uyarıyorlardır. Ya da öğretmenleri onları düzeltiyordur. Efendi demeye başlıyorlardır. Öğretmen soruya dikkat çekerek, sağlam beden sağlam kafa diye altını da çizse açalım, kapatalım diye tartışmaya devam ederler.

Yıllar sonra Kargaşa içinde gök gürültüsü gibi müdürün sesi duyulur. Birbirine giren çocuklar kendilerine gelir. Anlatıcıya tokat atar. Demokrasi Behiç okuldan ayrılır. İşler yoluna girer. O günden sonra müdür ne zaman o sınıfın önünden geçse demokrasi yasak diyor ve cam açıksa kapatıyor, kapalıysa açıyordur. Çamur Şevket, Kara Hilmi, Patates Nuri, Rezil Senai memleketin sayılı politikacılarından olurlar. Yazar isimlerini değiştirerek yazdığını çünkü herkesin tanıdığı kişiler olduğunu söyler. Anlatıcı hiçbir şey olamamıştır. Yıllar sonra Behiç'i yolda görmüş halini hatırını sormuştur. Onu bir türlü tanıyamamıştır ama ikide bir demokrasinin öneminden bahsetmiştir.

Temalar

Demokrasil Toplumsal yapı Amerika'dan gelen öğretmenin demokrasiyi övmesi, öğrencilerini demokrasi kültürüne alıştırmaya çalışması fakat okul müdürü tarafından bu durumun hoş karşılanmaması öykünün yazıldığı dönemde toplumun durumunu yansıtmaktadır. Müdürün otoriteyi temsil ettiği söylenebilir. Öğretmen ise her ne kadar demokrasiden yana da olsa çocuklara demokrasi kültürünü yüzeysel olarak öğrettiğini fark edememiştir. Demokrasi kültürü içselleştirilecek düzeyde yerleşmemiştir. Otoriter yapı ve toplumun durumu, demokrasinin derinlikli şekilde yerleşmesine ve öğrenilmesine engeldir.

ÇAMAŞIR GÜNÜ

Kişiler

Melahat Adamın teyzesidir. 3 kızı vardır. 32 yıllık evlidir.

Adam Anlatıcı durumundadır. Teyzesinden başka kimsesi kalmamıştır. Bekârdır ve otelde yaşamaktadır.

Öykü

Teyzenin evlen baskısı Anlatıcı Melahat teyzesinin çok titiz ve temiz olduğundan bahseder. Dünyada ondan başka kimsesi kalmamıştır. Bu huyları yüzünden evine ayda yılda bir gidiyor, birkaç gün kalıp dönüyordur. Teyzesi her gidişinde onda aile sevgisi olmadığını, yabani biri olduğunu, yuva kurmasını söylüyordur. Evden içeri girer girmez bekâr kokuyorsun diyerek burnunu tutuyordur. Adam bekâr olarak, otelde yaşamının daha rahat olduğunu söylüyor o ise tam tersini iddia ediyordur. Eniştesinin durumundan evlilerin halini biliyordur.

Teyzeye yapılan ziyaret Teyzelerinin paraları pulları vardır ama geleneksel davranmakta devam ediyorlardır. Buzdolabı almayıp her şeyi kuyuya sarkıtıyorlardır. Çamaşır makinesi almayıp elde yıkama yapıyorlardır. Bir çarşamba günü teyzesine gitmiştir. Bütün evde hararetili bir çalışma vardır. Her yer dağınık, her şey ortadadır. Taşınıyor musunuz diye sorunca teyzesi kızmıştır. Yarın ayın ilk perşembesi diyerek sebebini söylemiştir. Ama adam anlamamıştır. Sormaya da korkmuştur. Eniştesi gelince sessizce ona sormuştur. Eniştesi teyzesi bunu bilmediğini duyarsa çok kızar diye onu susturmuştur. Sessizce beklemesini söylemiştir. Teyzesi kızları ile birlikte bir aşağı, bir yukarı evin içinde fır fır dönüyorlardır. Nerede bir bez parçası bulsalar kapıyorlardır. Adam kalkmak için hareket ettiğinde teyzesi onu oturtur. Sinirli olduğu için adam korkar ve oturur. Adama çamaşırılarını çıkarmasını söyler.

Temizlik günü Adam ne dediğini anlamaz ve karşı çıkmaz ister ama kadın bağıırır. Çamaşırılarının çok kirl olduğunu söyleyerek onu susturur. Ona da eniştesinin pijamasını giydirirler. Odada eniştesi ile yalnız kalınca adam anlatır. Her ayın ilk perşembesi eski İstanbul evlerinde çamaşır günüdür. Bir hafta öncesinden onların yanına yaklaşılmayacağını söyler. Asıl gürültünün de yarın olacağını anlatır. Bir hafta çamaşır günü gelmeden, bir hafta da geldikten sonra toplam on beş gün böyle geçiyordur. Akşam yemek de verilmez. Bir kâse salata, biraz zeytin verirler. Masa örtüsü de yıkamak için alındığından gazete kâğıdı serilir. Teyzesi evde gün boyu çok güzel yemekler pişirmiştir ama onu çamaşırıcı kadın için ayarlamıştır. Kadının bir özelliği yemeklerin daha önce hiç dokunulmamış olmasını istemesi ve güzel yemeklerle hazırlık yapılmasıdır. Çok iyi bir çamaşırıcı olduğundan teyzesi kaçırmak istemiyordur.

Çamaşırıcı kadın gelir Akşam yatacakları zaman çarşaf bile kalmamıştır. Kullanılmamış çarşafalar bile yıkama için ayrılmıştır. Teyzesi ve kızları sabaha kadar işe devam etmişlerdir. Eniştesine çamaşırılarının çok kirl olduğunu söyleyip bağıırıp duruyorlardır. Adam sesini çıkarmıyordur. Çamaşırıcıya rezil olmamak için çamaşırılarını bir posta yıkayıp kirini akıtıyorlardır. Sonra başkalarına anlatıp mahalleye rezil olacaklarını söylüyorlardır. Adam sabah doğru zar zor uyuyakalır. Çünkü evde teyzesinin ve kızların gürültüsü bitmez. Sabah uyandığında eniştesi işe gitmiştir. Onun kıyafetleri olmadığından o gidememiştir. Evde bağııran bir kadın sesi vardır. Ama teyzesi ve kızları sessizdir, bu kez bağııran çamaşırıcı kadındır. Herkese komutan gibi emirler yağdırıyordu. Sabah kahvaltısı ve öğle yemeği unutulmuştur. Hava kararınca ev yatıştır gibi olmuştur. Eniştesi gelmiştir.

Evdeki kavga Nedenini anlayamaz ama teyzesi kocasıyla kavga etmeye başlar. Tek yanlı bir kavgadır, eniştesinin sesi çıkmıyordur. Sonunda teyzesi kocasından boşanmaya kalkmış, teyzesi bayılmıştır. Büyük kız ilacım nerede diye bağııyordu, ortanca kız uzanmış tepiniyordu, küçük kız kolonya nerede diye ortalıkta dolanıyordu. Adam uykusuz olduğu için yatağa girer. Uyandığında çamaşırılar her yere asılmış, evin içinde kımıldanmıyordur. Evin içinde dört kadın akşama kadar inlemişlerdir. Eniştesi ve o yine sessiz bir akşam geçirmişlerdir. Üçüncü gün kadınlar canlanmışlardır. Yine kavga başlamıştır. Sıra ütüyeye gelmiştir. Asıl kavga da o gün olmuştur. Dört kadın neredeyse eniştesini parçalayacaklardır. Delirmiş gibidirler. Eniştesi doktor çağırarak zorunda kalmıştır. Çamaşırılardan sinirleri bozulmuştur.

Eniştenin sinir krizi Ertesi gün Pazar günüdür. Enişte de evdedir. Hala yemek pişmemiş zeytin ve çayla idare ediyorlardır. Örtüler, eşyalar yavaş yavaş yerine koyuluyordur. Ona da çamaşırlarını getirirler. Teyzesi hayatında böyle temiz görmediğini söyleyip övünür. Bundan sonra çamaşırlarını onlara getirmesini, orada yıkanacağını söyler. Ev bark sahibi olsa, çamaşırları tertemiz yıkansa çok güzel olacağını söyleyerek telkinde bulunur. Teyzesini kızdırmamak için peki teyzeciğim der. Bu andan itibaren eniştesi artık dayanamaz ve patlar. Önce büyük kızının üstüne çullanır. Sonra öbürlerine döner. Teyzesi çamaşırdan sonra böyle olduğunu, sebebini anlayamadığını söyler. Eniştesinin sinirleri çamaşır gününe ancak dört gün dayanabiliyordur. Evin içinde kıyamet kopuyordur. Yavaşça evden çıkarken eniştesi yanına gelir. Evlenip de günün görmesini söyler.

Temalar

Gelenek/Aile Temizlik ve düzen gibi tutumların geleneksel davranışlar ve alışkanlıklar çerçevesinde ele alındığında ailenin huzurunu ve düzenini olumsuz etkileyebileceği görülmektedir. Teyzesinin ekonomik durumu iyi olmasına rağmen geleneksel biçimde ev düzenini sürdürme çabası alışkanlıklar ve tutucu düşünce yapısı yüzündendir. Bu tür geleneksel yaşam biçimlerinin bireylerinin özgürlüklerini kısıtladığı, yaşamını zorlaştırdığı ve aile yaşamını olumsuz etkilediği söylenebilir. Yaşamlarını zorlayan kökleşmiş davranışlar bireyleri yordukça aralarındaki ilişkiyi de yormaktadır. Öyküye göre aile ve düzen olarak sunulan yaşam biçimi aslında özgürlüğü kısıtlayıp, huzurlu bir yaşamı engellemektedir.

BARDA REZALET

Öykü

Bardaki kavga anısı Genç delikanlı bir anısını anlatır. Bir bar vardır. Şu anda yerinde çocuk bahçesi yapılmıştır. Barın adı Gerden Bar'dır. Sabaha karşıdır. İçerisi tıklım tıklımdır. Macar bir kızla locadadır. Önlerinde bol kâsesi vardır. Yirmi yaşında yüksekokul öğrencisidir ve çok parası yoktur. Rezil olmamak için sürekli eli cebinde paraları saymaya çalışıyordu. Macar kız konsomatristir. Onu dansa kaldırmayı düşünür. Kızın biraz Fransızcası, onun da biraz İngilizcesi vardır. Anlaşmaya çalışırlar. Gencin aklından başka şeyler geçse de kıza ayıp olur diye kabalık yapmak istemiyordu. Birden barın içinde bir kavga çıkar. Ortaya kocaman avize düşer. Ne olduğunu anlamaz. Sandalyeler, masalar havada uçuşur. Birden ensesini bir elin kavradığını hissedir. Onun kafasını bol kâsesinin içine sokarlar. Nerdeyse boğulacak gibi olur. Sonra da içine oturturlar.

Polisler tarafından yakalanır Düdükler ötmeye başlar. Polis gelmiştir. Onu da yakalarlar. Altı kişiyi yan yana dizerler. Polisler on beş kişidir. Üstü başı yırtılmış bir adam polisleri onları gösterir ve işte bunlar diyerek Muammer Bey'e haber verdiğini söyler. Polisler onları Muammer Bey'e götürür. Burası büyük bir binanın ikinci katıdır. Onun dışında diğerleri sarhoştur. Odaya girerler. Oda da iki kişi vardır. Biri barda onları teşhis eden kişidir. Diğer de çok sinirli ve Zeus gibi bakan biridir.

Yanlış anlaşılma Bardaki adam anlatır. Dün gece barını altüst edip, üç konsomatristi yaralayıp kendisini de dövüklerini anlatır. Geç delikanlı parmağını kaldırıp yanlış anlaşılma anlatmak ister ama konuşturamazlar. Adam hepsine hakaretler yağdırmaya başlar. Onları pişman edeceğini söyleyerek küfürler eder. Ama genç delikanlı dışındakiler pek tedirgin değildir. Aldırmıyorlardır. Adam tek tek hepsinin önüne gelip yüzlerine bakar, bir tek onun önüne gelince genç delikanlı başını öne eğer. Adam hiçbirinin aile terbiyesi görmediğini, kim bilir kimin çocukları olduğunu söyler. Ama genç delikanlı başını öne eğdi diye biraz aile terbiyesi almış olabileceğini söyler ve ona iki tokat atar. Hepsine söver şeyoğuşeyler diye bağırır.

Polisin pişmanlığı Sonra sırayla adlarını sorup kimin oğulları olduğunu, babalarının adının ne olduğunu sormaya başlar. Sorduğu herkes önemli birinin oğlu çıkıyordu. Adam ne yapacağını şaşırıyordu. O hakaretleri onlara etmediğini yanlış anlaşılma olduğunu söylüyor ve geri adım atıyordu. Sıra böyle ilerlerken genç delikanlı olayın onun başında patlayacağını anlar. Önemli birinin adını düşünüp yalan söylemeye karar verir ama bu kez de işi batıracağından korkar. Sıra ona gelirken

sıradakilerden biri genç delikanlıya göz kırpar. Ama delikanlı ne olduğunu ne diyeceğini çözemez. Adam ona da kimin oğlusun diye sorar. O cevap vermeye kalkmadan içlerinden biri o da bizden der. Son umudunu yitiren adam barcıya döner ve onlara ne söylemişse iki katı hakareti ona eder. Delikanlılar o kadar sarhoştur ki orada kavga çıkarmaya çalışırlar. Biz şeyoğluşeyiz diye tuttururlar. Adam ben size söylemedim, barcıya söyledim dese de barcı bu durumu onaylasa da kabul etmezler. Barcı şeyoğluşey benim diye yeminler ediyordur.

Gençler serbest bırakılır Adam barcıya bu gece benden eğlenecekler dediğinde barcı her gece buyurabileceklerini söyler. Bu söz delikanlıların hoşuna gider. Sorguya çekildikleri odadan çıkarılarken adam her çıkanın elini sıkıp babalarına selamlarını iletir. En son genç delikanlı çıkarken onun bunlardan olmadığını anladığını, paçayı ucuz kurtardığını söyler. İyi aile çocuğu olduğun yüzünden belli diyerek gitmesine izin verir.

Temalar

Toplumsal adaletsizlik/Sosyal sınıf Sosyal statü, güç gibi ayrıcalıklar bireylerin farklı muamele görmesine neden olabilmektedir. Ayrıca babalarının ismi ve konumları dolayısı ile bu durumdan kolaylıkla sıyrılabilmektedirler. Aynı şekilde barcının da polis tanıdığının ayrıcalığından faydalanarak kendisini dövenleri bardan toplatıp karakol dışında bir mekânda cezalandırmaya çalıştığı görülmektedir. Belli bağlantılara sahip olma yasaların ötesinde ayrıcalıklar tanınmasına olanak vermektedir. Daha güçlü tanıdığı olan daha güçlü ve haklı görülmektedir. Hak, eşitlik ve adalet kavramları, toplumsal adaletsizlik zemininde anlamını yitirmektedir.

DÜNYANIN EN PAHALI KARYOLASI

Öykü

Arkadaşla karşılaşma Evin bütün odaları açık arttırmayla eşya almaya gelenlerle doludur. Adam kalabalık arasında eski bir arkadaşını görür. Arkadaşı geçen yıl emekli olduğunu, o günden beri nerede açık arttırmayla zengin eşyası satışı olsa oraya gittiğini söyler. Çok değerli bir karyolası vardır, kendininkinden daha değerlisi, pahalısı var mı diye bakıyordu. Şimdiye kadar kendisinininkinden daha değerlisini bulmamıştır.

Adamın yatak karyolası Bir yatak odası takımı otuz iki bin liraya satılır. Altı parçalıdır. Arkadaşı kendi karyolasının bundan daha pahalı olduğunu söyler. Oradan çıkarlar. Adam emekli aylığı ile geçinemediğini söyler. Adam karyolasını satmayı önerir. O da satmak istediğini ama anlayan olmadığını, değerinin bilinmediğini anlatır. Kendi hesabına göre kırk bin liradan çok ediyordur. Evde hiç kimsenin farkına varmadığı bir hazine olduğunu söyler. Adam arkadaşının evine gider. Karyolasını merak etmiştir. Evi çok küçüktür. Tam bir bekar evidir ve doğru dürüst bir şey yoktur. Bahsettiği karyola Siirt battaniyesi ile örtülü bir döşeği bulunan, eski ve kırık, boyası dökülmüş bir demir karyoladır. Bedava verilse kimsenin almayacağı bir eşyadır. Adam tarihi bir karyola mı, padişahın mıymış diye sorar. Babası ve ondan başkasının kullanmadığını söyler. Neden en az kırk bin olduğunu anlatmaya başlar.

Babasının vasiyeti Memur olmak istediğinde babası izin vermemiştir. O da memurdur ve halinden memnun değildir. Babasının küçük memur olduğunu düşünüp kendisi daha büyük mevkide bir memur olmayı hedeflemiştir. Ama babası onunla küsmüş iki yıl konuşmamıştır. Fakülteyi bitirip Kars'a atanınca babası yanına çağırmıştır. Çok yaşlı olduğundan bir daha göremem diye görmek istiyordur. Gidince ona miras olarak bu karyolayı bıraktığını söylemiştir. Onun babası da ona memur olma demiştir ama o da dinlememiştir. Aynı şeyi oğlu ile yaşamıştır. Babası ona bu demir karyolayı bırakmış, o da oğluna bırakmak istemiştir. Bırakacak başka bir şeyi yoktur. Kimseye verme, bir yere bırakma diye tembihler. Değerini sonra anlayacağını söyler. Birine verirse, bir yerde bırakırsa hakkını helal etmeyeceğini de eklemiştir.

Karyolanın taşıma masrafı Bunları söyledikten sonra bir defter çıkarır. Karyolayı yanında taşımak için yaptığı masrafları kaydetmiştir. Sürekli tayini çıkmış ya da sürülmüştür. Kimi zaman hükümet değiştikçe, bakanlar değiştikçe, müdürler değiştikçe onu diğerinin adamı zannedenler başka şehirlere atamışlardır. Bu duruma yakınlık kurduğu kişiler, aldığı başarı belgeleri sebep olmuştur. Müdür ile arasının açılması, torpil sayesinde yerine başkalarının gelmesi de bu tayinlerde etkili olmuştur. Ama aslında kimsenin adamı değildir. Sadece kendi işini yapıyordur. Kimi zamanda tanıdıklar veya bazı yeni gelişmeler sebebiyle daha iyi yerlere atanmıştır. Tüm bunlar şehir şehir dolaşmasına sebep olmuştur. Her seferinde tüm eşyaları ederinin altında satıp onları taşımaktan kurtulmuştur. Ama baba yadigârı karyolayı bırakamadığı için nakliye, taşıma giderleri çok fazla masrafa neden olmuştur.

Karısı karyola yüzünden evi terk eder Evlenirken karyolayı boyayıp bakım yapsa da karısı da sürekli taşıma masrafı çıkarmasından bıkip satması için baskı yapmaya başlamıştır. Babasına verdiği söz yüzünden adam ikna olmamıştır. Bir gün karısı ondan habersiz eskiciye satınca karyolanın peşine düşmüş, en son eline geçiren kişiye bir sürü para vererek almak zorunda kalmıştır. Bu kadar eski karyolayı ısrarla almaya çalıştığı için antika zannettiğinden sürekli fiyatı yükseltmiştir. Karısı artık bu durumlara dayanamıyordur. Karyola yüzünden hiç para biriktiremediklerini, onu yanlarında taşımak için çok masraf yaptıklarını söylemiştir. Karyola ile arasında seçim yapmasını istediği günler bile gelmiştir. En sonunda çocuğu alıp adamı terk etmiştir.

Oğlu ile aynı döngüye girer Bu eski karyola adama kırk bin sekiz yüz yirmi üç bin liraya mal olmuştur. Bütün giderler defterdedir. Memurluklarında babasının da taşımak için verdiği paraları koysa altmış bin lirayı geçeceğini söyler. Ama bugün on lira bile vermiyorlardır. Arkadaşı hiç olmazsa artık atmasını söyler. O ise oğlunun büyüdüğünü, onun da memur olmak istediğini söyler. Olma demiştir ama oğlu da onu dinlemiyordur. Şimdi araları bozuktur. Babasının yaptığı gibi o da karyolayı oğlana bırakmayı düşünüyordur. Baba sözü dinlemeyen oğlun başına bundan daha pahalı bir bela saramayacağını söyler.

Temalar

Aile bağları/Geleneksel değerler Aile bağları ve nasihatler, bireyler için büyük yükler oluşturabilmektedir. Karyola adam için hem fiziki ve maddi bir yük, hem de manevi olarak zarar görmesine neden olmuştur. Bu sebeple eşi bile ondan ayrılmıştır. Karyola içim bedeller ödedikçe ondan kurtulması daha da imkansız hale gelmiştir. Geleneksel ve ailevi değerler, bireylerin yaşamını şekillendirerek onları olumsuz etkilemektedir.

NE İYİ ADAM

Öykü

Köyden göçen üç kişi Aynı köyden üç kişi ayrı ayrı şehirlere çalışmaya gitmişlerdir. Birisi valinin aşçısı, birisi müsteşarın bahçivani, diğeri de belediye başkanının odacısıdır. Birisi dört, diğeri ikisi beş yıl sonra köye dönerler. Köye dönüşleri aynı hafta içinde olmuştur. Valinin aşçısı yirmi gün kalıp geri dönecektir. Müsteşarın bahçivani harmanı kaldırıp geri dönecektir. Belediye başkanının yanında odacı olan bir daha köyden çıkmaya niyeti yoktur. Hepsi köy kahvesinde birbirini alt etmek için ikram üstüne ikram yapıyorlardır. Kimi sigara ikram ediyor kimi çay ismarlıyordur. Geldiler geleli sürekli laf yarışındadırlar ve sürekli anlatıyorlardır.

Belediye başkanının odacısı Muhtar müsteşarın bahçivanına, müsteşarı anlatmasını ister. Laf oradan açılınca bahçivanlık yapanla aşçı olan vali ve müsteşarla ilgili yarışa girer. İkisi de öfkeli olduklarından, yanına zor yaklaşıldığından, çok fena olduklarından bahseder. Üstünlük kurmaya çalışırlar. Ama belediye başkanının odacılığını yapan bizim bey iyi adamdır der. Bunun üzerine hısımları ve muhtar karşı çıkarlar. Hem belediye başkanı olup hem iyi adam olunmayacağını söylerler. Odacı olan ısrarla onun başkanının farklı olduğunu, iyi adam olduğunu, bir tek onun değil herkesin hakkında iyi diye konuştuğunu söyler. Ne söylese de onlar ikna olmaz.

Elektrik zammı Muhtar resmi adamın iyi olmayacağını yineler. Yaptığı işlerde memnun olanlar, beğenenler ses çıkarmıyor ama beğenmeyenler, memnun olmayanlar illaki ses çıkarıyorlardır. Bu sebeple belediye başkanının da iyisi olmayacağını söyler. Biz daha önce hiç mi belediye başkanı görmedik diye de çıkışlılar, ikna olmazlar. Odacı anlatmaya başlar. O da işe ilk başladığında buna inanmamıştır. Haftanın bir günü her zaman toplantı olmakta ve bütün müdürler de orada olmaktadır. Herkes adama iyi iyi dediği için merak etmiş, toplantıyı gizlice dinlemiştir. Başkanla elektrik müdürü bağrışıyordur. Başkan elektriğe zam yapmak istiyor ama elektrik müdürü karşı geliyordur. Başkan beş kuruş zam diye tutturuyordur. Akşama kadar çekişmeler de sonunda başkan dediğini yaptırmıştır. Ertesi gün gazeteler elektriğe beş kuruş zam geldiğini söyleyince halk ayaklanmıştır. Elektrik idaresi müdürünü istifaya çağırılmışlardır. Bunun üzerine başkan açıklama yapıp böyle zam, olmayacağını karşı olduğunu söyleyip zammı bir kuruşa indirmiştir. Halk çok sevinmiş, başkanı yere göğe sığdıramamıştır.

Su zammı Başka bir gün yine toplantıda başkan suya zam yapmak istemiştir. Su idaresi müdürü karşı çıkmıştır. Başkan, su borularını muslukları hep değiştireceğini, suyu şehrin öteki başına götüreceğini söylemiştir. Zam yapmadan yapalım diyenlere, geç olur diyordur. Başkan hiç birini dinlememiş suya 15 kuruş zam yapmıştır. Ertesi gün gazeteler yazınca halk ayaklanmıştır. Sonra başkan yine suya on beş kuruş zam olmayacağını söyleyerek üç kuruşa indirmiştir. Halk ondan yine övgüyle bahsetmeye başlamıştır. Muhtar ve kahvedekiler adamı över ama bahçıvan ve aşçıdan ses çıkmaz. Bahçıvan dediğini yaptıramadığı, zamları indirdiği için eleştirir. Aşçı ve bahçıvan vali ve müsteşarı över. Dediklerini her koşulda yaptırdıklarını söyler. Göndermelerinden, atayacaklarından korkmaz der.

Herkes belediye başkanını över Odacı başkanın dediklerini yaptırdığını anlatır. Elektriğe üç kuruş zam, beş kuruş derken sonunda istediği kadar zam yapmıştır. Su zammında da aynı şey olmuştur. Zam olmamış hiçbir şey kalmamıştır. Birisi başka birini başkan seçeceklerini söyler. Odacı mümkün olmadığını belirtir. Millet seviyor, babamız diyordur. Bahçıvan ve aşçı da diğerlerine katılır ve aşk olsun adam diye överler.

Temalar

Manipülasyon ve Toplumsal algı Belediye başkanı, tüm zamları yapan kişi olmasına rağmen toplumun algısını çok iyi yöneterek kurtarıcı rolüne girmektedir. Toplum, kolaylıkla manipüle edilmekte, küçük müdahaleler ile toplumsal algı kolaylıkla değiştirilmektedir. Başkanın doğru zamanda ve doğru yerde yaptığı atılımlar onu halkın gözünde kahraman, başarılı ve halk dostu bir lider gibi göstermektedir. Başkanın zamların kaynağını farklı statülerdeki kişiler gibi gösterme başarısı bunda etkilidir. Halkın bu durumu sorgulamadığı, geçici çözümlerle tatmin olduğu söylenebilir. Manipülasyonun gücü, halkın çözüm olarak sunulanları kolaylıkla kabul etmesine ve gerçekleri göz ardı etmesine sebep olmaktadır.

ÇOCUK NE ZAMAN AĞLAR

Öykü

Çocuğunu sürekli anlatan iş arkadaşı Adamın kendi çocuğu da vardır. Dört çocuk sahibi olduğundan İnsanların kendi çocuklarını nasıl övmeyi sevdiklerinin farkındadır. Ama işyerindeki iş arkadaşı Cavit, her görüştüklerinde sürekli oğlundan bahsediyor, anlata anlata bitiremiyordur. Oda iyiden iyiye merak etmiştir. Onu her gördüğünde çağırdığından bir gün meraktan kabul etmiştir.

Çocuğun yaramazlığı Cumartesi günü arkadaşının evine gider. Eve girmesiyle merdivenden yuvarlanıp taklalar atarak gelen çocuk ayaklarının dibine düşer. Çocuk altı yaşındadır. Adam hayvana ya da insana tam benzetemediğini söyler. Adam oturur. Ama çocuk hiç rahat vermez. Çayı adamın üstüne döker. Annesi, babası, teyzesi, babaannesi çocuğu yakalamak için kovalar. Ama çocuk zik zaklar çizerek kaçar. Arkasındakilere sürekli bir şeyler fırlatır. Adam kapı arkasına saklanır. Çocuk en

son dolap üstüne çıkar inmez. Onu orada bırakırlar. Cavit oğlunun bir özelliğinden bahseder. Çok yaramazdır ve onları perişan ediyordur. Ama o güne kadar hiç ağlamamıştır. Pencereden aşağı atlamış, buzdolabının altında kalmış ve bu gibi kazalar geçirmiş ama hiç ağlamamıştır. O sırada çocuk adamın omzuna çıkar ve iki ayağını sallar. Cavit oğlanı yakalar ve ona iki tokat atar. Yakalamışken karısından tentürdiyot ister ve çocuğun bütün yaralarına sürer. Çocuk hiç ağlamaz. Tokat atılmasına rağmen yüzünde yılışık bir ifade vardır. Adam misafirlikten kalkarken laf olsun diye onlara gelmeleri için davette bulunur. Hemen kabul edip Perşembe geleceklerini söylerler. Adam pişman olur.

Çocuğun değişen tavırları İş yerinde görünce de oğlanı da getirecek misiniz diye sorar. Getirmeyeceğini söyleyince gayrı ihtiyarı olur mu, getirin der ama adam yine de kabul etmez. Fakat gelirken oğlan da onlarla gelir. Banyoya kilitlemişler ama pencereden çıkıp peşlerine düşmüştür. Oğlan içeri girerken düşer. Ama önemsiz bir düşüştür. Adamın karısı ve evdeki diğer misafirlere kadınlar çocuk düşünce onu önemseyen ifadelerde bulunurlar. “ Ah yavrum düştün mü, kıyamam” gibi ifadeler kullanırlar. Çocuk bakabilir ne diyeceğini bilemez. Ağlamaya başlar. Cavit ve ailesi çok şaşırır. Çocuk çok ağlamış zor susmuştur. Hizmetçi su bardağı ile su getirir. Çocuk içerken bardağı düşürür ve bardak kırılır. Üstüne su dökülür. Evdekiler yine çığlık çığlığa bağırarak çocuk iyi mi, bir şey oldu mu diye üstüne üşüşürler. Çocuk iki gözü iki çeşme ağlar. Çocuk canı yandığından ya da korktuğundan değil çocuk kadınların telaşı karşısında ağlamak zorunda kalıyordu. O gün çocuk bol bol ağlayarak ama hiç yaramazlık yapmadan oradan ayrılır.

Cavit'in memnuniyetsizliği Adamın duyduğuna göre artık çocuk evde sürekli ağlıyor ve zor susuyordu. Hiç yaramazlık yapmıyordu. Ama Cavit Beyler başkalarına onları şikâyet ediyorlar, onlar yüzünden olduğunu söylüyorlardı. Çocuklarının huyu değiştiği için memnun değildiler.

Temalar

Toplum ve Aile etkisi Kadınların aşırı tepkili tavırları çocuğun çok fazla ağlama tavrı göstermesine neden olmaktadır. Çocuğun bu yeni tavrı çevrenin ona yüklediği anlamlar ve beklentiler neticesinde değişmektedir. Ebeveynlerin ve toplumun davranışları çocuklar üzerinde etkilidir.

UYUSANA TOSUNUM NİNNİ

Öykü

Uyuyamayan adam Adamı o gün bir türlü uyku tutmamıştır. En sonunda sayı saymaya başlamıştır. Sayarken uykusu geleceğine dair bir şeyler duymuştur. Fakat o sayarken sekiz yüzlü sayılara gelmiştir. Ev halkı yetmemiş komşularda o sırada ona bakmaya gelmiştir. Hepsini dinlerken ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. En sonunda sorduklarında kafamı karıştırmayın, uyumak için sayıyorum demiştir. Ama saat sabahın dokuzu olmuştur. Adam şaşırır. Hala uykusu yoktur.

Karısı adamı evde bebekle bırakır Altı gün olup da hala uyuyamaz. Doktor çok çalışmaktan sinirlerinin bozulduğunu söyler. Ona uyku hapları verir. Fakat adam ne kadar uyku ilacı içerse içsin hala uykusu gelmez. Doktorun yanında iki tane ilacı birden içer yine uyuyamayınca doktor şaşır kalır. Ona daha etkili ilacı verir ama işe yaramaz. Artık işe gitmiyordu. O gün nasılsa evde diye karısını çocuklarını ona bırakır ve dışarıdaki işini halletmeye gider. Neler yapacağını tek tek anlatır ve ona da tekrarlatır. Oğulları on bir aylıktır ve her şey saati saatine uygulanıyordu. Hiç huysuz değildir. Uyku saatinde kendi kendine uyur, oyun saatinde parkında oynar, mama saatinde güzelce yemeğini yer. Adam oğluna bakmanın çok kolay olduğunu biliyordu.

Bebek huysuzlanır Fakat karısı evden çıkar çıkmaz çocuğu bir huysuzluk alır. Günde neredeyse bir kez bile ağlamayan çocuk huysuzlanır, ağlar ve giderek şiddetini artırır. Adam çocuğun ağlamaması için saati gelmemesi rağmen süt biberonunu getirir ama çocuk adamın üstüne döker. Su içirmeye çalışınca bu kez de suyu döker. Huysuzlanmaya devam ettiği için adam gazeteleri önüne verir. Yırtarken susar gibi olur ama sonra tekrar ağlar. Adam onu hoplatır, zıplatır, karısı istememesine

rağmen kucağına alır. Türlü maskaralıklar, taklitler ve oyunlar yapar. Çocuk her seferinde önce bakakalır, sonra güler, sonra tekrar ağlar. Adam oyunu değiştirir. Perişan olmuştur. Uyku saati gelmiştir.

Karısı eve döner Bebek rutinine uygun şekilde bir türlü uyumaz. Adam sallar, ninniler söyler ama çocuk uyumaz. Adam artık söylediği ninniye çocukla ilgili söylemlerle uydurur, uzattıkça uzatır. Söyledikçe onun uykusu gelir. Sonra adam uyuyakalır. Bebek ise o uyuyunca kalkar tüm odayı dağıtır. Karısı eve gelince adamı uyuyor, bebeği de odada dolanırken görünce adamı uyandırır. Adam artık ne zaman uykusu kaçsa oğlunu uyutmaya başlıyor ve uyuyakalıyordu.

Temalar

Ebeveyn olma/ Dayanıklılık Adamın yaşadığı uyku sorunu işi bırakmasına, ilaç kullanmasına neden olur. Yine de uyuyamayan adam bebeği ile yalnız başına kalınca, bebeğin fiziksel, ruhsal olarak onu zorlamasıyla uykuya yenik düşmektedir. Bebek bakımının getirdiği stres, yorgunluk ve zorluklar ebeveynlerin dayanıklılığını test etmektedir.

AMAN DUYMASINLAR

Öykü

Adamın namus anlayışı Adam bir evin içinde olanların asla dışarıya belli edilmemesi konusunda ailesine tembih eder. Küçük oğluyla ilgili okuldan şikâyet gelir. Hırsızlık yapmıştır. Baba kimse duymasın diye tembih eder. Baba ailenin namusuna ve şerefine çok düşkündür. Baba eve konuk gelecek olsa bütün konukların ceplerini yoklar, cepteki paraların birazı alınır, aman kimse duymasın diye tembih etmektedir. Misafir gelen bir hanımın küpeleri kaybolunca, ilk itiraz eden o olmuştur. Başka yerde düşürmüşsündür demiştir. Annesi küçük oğlunu yalancı diye azarlarken kimse duymasın diye açık pencereleri kapatmıştır.

Oğullarının başı belaya girer Büyük oğlan önce sigara içmiş onu görmezden gelmiştir. Esrara başlayınca ilk işi evdekileri toplayıp kimseye duyurmamaları gerektiğini anlatmıştır. Büyük ve küçük oğul eve geç gelmeye başlayınca ve anne azarlayınca kimse duymasın diye onu engellemiştir. Oğullar zamanla eve hiç gelmemeye başlamıştır. Bir gün büyük oğul esrar satıcılığından küçük ise hırsızlıktan yakalanır. Baba komşulara belli etmemelerini tembihler. Birisi için taşrada çalışıyor diğeri için geziye çıktı denmesini söyler.

Anne ve kız ile ilgili olaylar Kızının karnı günden güne şişince kimse duymadan ameliyatla bu sorunu çözer. Aile mahremiyeti dışarıya yansımaları der. Birkaç kez bu olay tekrarlanır. Bir süre sonra kız gece eve hiç gelmemeye başlar. Bir gün de eve biri gelir, karısının kumarhaneden üç bin lira borcu olduğunu söyler. Adam komşular duymasın diye ertesi gün parayı bulur ve verir. Büyük oğlunun dolandırdığı bir adam kapının önüne gelip bağıınca kimse duymasın diye bir evini satıp ödemek zorunda kalmıştır. Bir gün yine polis gelir kaynanasının randevu evinde yakalandığını söyler. Bununla uğraşırken karısı kumarhanede kızı başka yerde basılır. Adam aman duymasınlar diye çırpınıp duruyordu.

Ailenin son durumu Baba bir gün bütün aileyi toplar. Ne yaparsanız yapın ama kimse duymasın der. Anne aile sırlarının içerde kalması için dört katlı apartmana, büyük eve ihtiyaçları olduğunu söyler. Adam dört katlı apartman tutar. Alt katta büyük oğlu esrar tekkesi işletiyor, birinci katta küçük oğlu sahte para basıyor, ikinci katta kaynanasının randevu evi işletiyor, üçüncü katta kızı karaborsa eşya satıyordu. Adam hangi katta bir ses duysa hemen gidip kimse duymasın diye olaya müdahale ediyordu. Bir gün evi polis basar. Hepsini adamın uyuduğu söyler ve uyandırmaması adına polise yalvarırlar. Adam sese uyanır. Duysunlar diye bağıırır. Yeni bir ev açacaklarını daha büyük bir ev olacağını söyler.

Temalar

Ahlak/Aile Öyküdeki baba karakteri aile içindeki her türlü ahlak, suç teşkil eden davranışı gizlemeye çalışmaktadır. Namus ve ahlak anlayışı yüzeyseldir ve toplumda yarattıkları izlenimi korumak dışında bir amacı yoktur. Gerçek anlamda ailenin sağlığını, değerlerini ve iyiliğini düşünmemektedir.

PUL YAPIŞTIRMAK

Öykü

Adamın dilekçesi Adam dilekçesini yazar, altına da on kuruşluk pulu bir güzel yapıştırır. Memur bayana gidip verir. Kadın dilekçeye bakar, pul yapıştırmadığını ve bu şekilde kabul edemeyeceğini söyler. Adam şaşırır. Yapıştırdığını söylese de pul ortada yoktur. Adam gider tekrar on kuruşluk pul alır tükürüğü ile iyice yapıştırır. Tekrar bayan memurun yanına gider ama kadın onunla dalga geçtiğini düşünür. Ama pul falan yoktur. Adam kadına hak verir mahcup olur. Merdivenden iner ve tekrar olmaya gider.

Pul sorunu Adam dönüşte bir adam görür. O da kaç defadır pul aldığını, büyüğü gibi ortadan kaybolduğunu söylüyordur. Bunu duyan adam iyice tükürüklediği pulu güzelce yapıştırır. Kâğıdı katlar ve pulun düşmemesi için her şeyi yapar. Fakat memur bayana dilekçeyi verince aynı durum yaşanır. Pul ortada yoktur. Adam içinden memurun pulu alıp onu oyuna getirdiğini ve böylece sürekli pul parası almaya çalıştıklarını düşünür ama kadına bir şey söylemez. Adam koridora çıkar. Bir sürü insan ellerindeki dilekçeyi bir elleri ile duvara dayamış, diğer elleri ile pat pat dilekçe üstüne vuruyorlardı. Ne olduğunu sorar. Artık pullardaki zamkaları iyi yapmadıklarından pulların yapışmadığını, ancak böyle yapıştırabildiklerini öğrenir. Adam ter içinde kalmıştır. Artık ekmeğin doyurmadığını, pulun yapışmadığını, mürekkebin yazmadığını söyler. Gazeteler son zamanlarda yurttaşların eskisi gibi şikâyet etmediklerini söylüyordur. Adam bunun sebebinin pul yapıştırmadıklarından dilekçe veremedikleri olduğunu söyler.

Kabul edilmeyen dilekçe Adam pul almaya giderken içlerinden biri bir deste pul çıkarıp adama da bir tane verir. O sırada birisi bir haftadır suların kesik olduğunu, tükürüğünün yapışkan gibi olduğunu söyler. Onlara yardım etmek ister. Ama o kadar kişi adamdan ricada bulunur ki tükürüğü kalmaz, adam yine pulu yapıştırıramaz. O sırada başka biride ağzında kan ile gelir. Çoğu pulda zamk olmamış ama bazılarında da tam olurmuş. Adamın aldığı da zamk varmış ve yalayınca diline yapışmış. Çıkarırken de dilinin zarını da almıştır. Adam işini bir türlü halledemeyince memurdan zamk ister ama memur onu tersler. Hangi birine zamk vereceğini söyleyerek, zamk fabrikam yok der. Adam başka bir memura gider. Pulu ayrı dilekçeyi ayrı alır ve memura ikisini de gösterir. Pulun olduğunu kanıtlar. Onun gözü önünde yapıştırır. Memur dilekçeyi alır. Altı ay sonra cevap gelir. Pul olmadığından dilekçesi kabul edilmemiştir.

Temalar

Bürokrasi/Sistem eleştirisi Pul sorunu, sistemdeki sorunların sembolüdür. Öyküdeki bahsedildiği gibi ekmeğin doyurmuyor, pul yapışmıyor, mürekkep yazmıyordur. Yani sistem düzenin sağlıklı işleyişi için gerekli unsurlara sahip değildir. Bürokratik işleyiş gerçek ihtiyaç ve doğrulardan çok prosedürlere dayalı olarak ilerlemektedir. Bu da halkın küçük meseleler yüzünden büyük sorunlar yaşamasına sebep olmaktadır.

YANLIŞ ADAM

Öykü

Çetin'in yanlışlıklarla başlayan hayatı Adı Çetin'dir. Ama gerçekten adı bu mudur karışıklık olmuş mudur belli değildir. Çetin'in hayatı yanlış anlaşılmalara ve karışıklıklarla doludur. Ölümü bile bu yüzden olmuştur. Çetin'in babası insanların evlendikleri kişiyi düğün gecesini gördükleri bir devirde evlenmiştir. Sarışın, genç ve güzel bir kızla evlenmek istiyordu. Ailesi de onun istediği gibi birini bulduklarını söyleyerek Çetin'in babasını evlendirmişlerdir. Fakat düğün gecesini Çetin'in annesini gördüğünde esmer, yaşlı, çirkin bir kadın ile karşılaşmıştır. Annesi de yaşlı, zengin, uzun boylu birini isterken genç, bodur olan Çetin'in babasıyla evlenmiştir. İkisi de kabule dip durumu kabullenmişlerdir ama Çetin'in hayatındaki yanlışlıklar böyle daha doğmadan başlamıştır. Beni yanlış kadın doğurdu, yanlış adamdan oldum diye anlatmaktadır.

Çetin'in doğumu Çetin'in annesi üçüz doğurmuş ve doğurduğu gün hastanede sekiz kadın daha doğum yapmaktadır. Yeterli doktor, hemşire ve ebe olmadığından sekiz kadınla da aynı kişiler uğraşmıştır. Bebekler hep birbirine karışmıştır. Her kadın kendisine ve ailesine benzediğini düşündüğü bebekleri almıştır. Çetin'in annesi de birbirine ve kendisine benzediğini düşündüğü üç bebeği almıştır.

Çetin'in ölen kardeşleri Bebeklere İlkin, Çetin, Metin isimlerini vermiştir. Ama hiçbirini birbirinden ayırt edemedikleri için hangisi Metin, hangisi Çetin, hangisi İlkin karıştırılıyordu. Bebeklerden biri hastalanınca annesi ilaç yerine yanlışlıkla çamaşır suyu içirince bebeklerden birisi ölür. İlkin'in öldüğü söylenir ama Çetin belki de ölen kişinin adını taşıyordur, karıştırmıştır. Bunu asla bilemezler. Bebeklerden ikincisi çocuklar dere kenarında kavga ederken boğulmuştur. Ölenin Metin olduğu söylenmiştir ama emin olamamışlardır. Çetin belki de ölen Metin'dir. Metin'in yerine mi yaşadığından hep kuşkulamıştır.

Şanssızlıklar devam eder Çetin'in başına sürekli böyle yanlışlıklar, karışıklıklar gelmeye devam eder. Sınav kâğıtlarının ve sonra okul numaralarının karışması yüzünde iki yıl lisede sınıfta kalır. Askerliğini yaptıktan sonra karışıklık nedeniyle tekrar askere alınır. Ölen kardeşi İlkin'in askerlik yaptığı görülmektedir. Sistemdeki yanlışlık halledilene kadar bir kere daha askerlik yapmıştır. Bir gün bir piyango bileti almış, bileti kaybederim diye numarasını ayrı bir yere de kaydetmiştir. Bilet paltosunun cebindedir. Bir kahveye girmiş paltosunu asmış giderken de paltosunu almıştır. Fakat polis başkasının paltosunu aldığını söyleyerek onu tutuklamıştır. Yanlışlıkla yaptığına bir türlü kimseyi inandıramamış hapisaneye girmiştir. Kendi paltosunu da ona vermemişlerdir. Biletine piyango çıkmış ama Çetin parayı alamamıştır.

Çetin evlenir ve boşanır Gençliğinde iyi futbol oynadığı halde kendi kalesine gol attığı için futbolu bırakmıştır. Koşu yarışında ters yöne koştuğu için on bin yerine otuz bin metre koşsa da sonuncu olmuştur. Arkadaş olalım sayfasında bir kızla mektuplaşmış, birbirlerine fotoğraf göndermişlerdir. Kıza aşık olmuştur. Buluştuğlarında fotoğraftakinden farklı bir kız gelmiştir. İkisi de bol rötuşlu bir fotoğraf gönderdiğinden ikisi de hayal kırıklığına uğramışlardır. Ama evlenmişlerdir. Kız sevişme sırasında hep eski sevgilisi Murat'ın adını söyleyince Çetin onu sürekli uyarıyordu. Ama bir süre sonra Çetin Murat'ın yerini aldığını, bir türlü kendi yerini almayacağını anlayınca boşanmıştır.

Çetin'in ölümü Yanlışlıklar yüzünden kavga ayırımı derken dayak yiyen, yapmadığı hırsızlıklar yüzünden suçlu bulunup hapisaneye giren, temiz bir aile kızı bulup ailesi vermeyince kaçıran yanlışlıkla babaannesini kaçıran bir adamdır. Bu yanlışlıklar bir kere bile onun işine yaramamış hep onun aleyhine durumlarla sonuçlanmıştır. Ölümü de yanlışlık yüzünden olmuştur. Bir işe girmek için sağlık raporu alırken, başka hasta ile raporu karışmıştır. Çetin bu yanlışlık yüzünden acele böbrek ameliyatına alınmış ama böbreklerinin sağlam olduğu görününce ameliyattan boşuna çevirmemek için apandisti alınmıştır. İçinde pamuk, gazlı bez, pens gibi ameliyat malzemeleri unutulmuştur. Sayım sırasında fark edilmiş ama Çetin bu sırada komaya girmiştir. Hekim Çetin ile aynı odada yatan hastaya serum, Çetin'e de kan verilmesini söylemiştir. Ama işe yeni giren bir personel bunu karıştırınca iki hasta birden ölmüştür.

Karışıklıklar devam eder Ölüm kuşkulu görülünce Çetin'in cesedi morgda tutulmuş, bir hafta yakınlarına teslim edilmemiştir. Bir haftanın sonunda yanlışlıkla Ermeni bir kadının cesedi verilmiş, Çetin'in çoktan gömüldüğü anlaşılmıştır. Çetin'in akrabaları Çetin'in bitip tükenmeyen yanlış anlaşılmalarını devam ettirmemek için Ermeni kadını tekrar mezardan çıkarıp ceset değiştirmeye kalkışmamışlardır. Çetin'in akrabaları Çetin'in bu durumu un hala devam edip etmediğini çok merak ediyorlardır. Cennete gidecekken yanlışlıkla cehenneme gitmiş midir diye düşünüyorlardır. Ya da bu durum tersine döndü de cehenneme gidecekken cennete mi gitti merak ediyorlardır. Yazar Çetin'in bu memlekette yaşayan her birimiz olduğunu söyler.

Temalar

Toplumsal yapı/Sistem eleştirisi Çetin'in yaşadığı karışıklıklar ve problemler yazar tarafından içinde bulunduğu toplumdaki herkesi sembol etmektedir. Toplumsal düzen ve içerdiği çarpıklıklar insanların büyük zorluklar yaşamasına neden olmaktadır. Bu durum bazen şans, bazen kader gibi olgularla ifade edilse de sistemin sebep olduğu karışıklıklardır.

BİZDEN

Öykü

Parola sorunu Formoza'da manevralar vardır. Yüksek rütbeli Amerikan subayları, Amerikan generalleri, savaş uzmanları da gözlemci olarak manevrayı izliyorlardır. Formoza Çini orduları başarılı şekilde sınav vermektedirler. Bu manevralarda bulunmuş bir Amerikalı yazara bir hikaye anlatmıştır. Gece yarısından sonradır. Sivil giyimli bir adam Maraşel Çankayşek'in manevra alanındaki çadırı ordugâhtaki karargâhına girmek istemiştir. Çok iyi yetiştirilmiş iyi eğitilmiş er tüfeğini üstüne gelmekte olan adam yöneltir. Parola diye sorar. Adam ben yarbayın der. Asker tekrar parola diye sorar. Adam aynı şeyleri sert, yumuşak, alçaktan yüksekte sorar ama er parola der başka bir şey demez. Adam askere hak veriyordur ama derdini de bir şekilde anlatmak zorundadır.

Askerin kafasından geçenler Gizli servisten olduğunu önemli bir mesaj getirdiğini söyler. Asker parola dedikçe olayı abartır. Şu an bu haberi vermezse çok tehlikeli olduğunu söyler. Askerde değişiklik olmadıkça onu tehdit eder. Yarın onu kurşuna dizdireceğinin kurtuluşu olmadığını söyler. Asker parola diyor başka bir şey demiyordur. Adam tavır değiştirir, yalvarır. Er elbette aptal değildir ve anlıyordur ama elinden bir şey gelmiyordur. Görevi budur. Dördük öttürüp nöbetçi çavuşu çağırabilir. Ama deminden beri çağırmamıştır. Adam çok sinirlemiştir. Gerçekten yarbayı mahvolacaktır. Bu yüzden cesaret edemez. Parolayı sormaya devam eder. Nöbet değişimi oluncaya kadar adamı salmayacaktır. Diğer nöbetçi başının çaresine bakıp durumu çözsün diye düşünüyordur.

Yarbayın çaresizliği Adam nöbetçi eri yıldıramayacağını anlayıp mantık yolunu dener. Gizli servisten olduğundan onların birliğinden bir subay değildir. Bu yüzden parolayı bilmesine imkân yoktur. Bunu anlatır. Çok uzaktan geldiğini, geldiği cipin aşağıda olduğunu söyler. Ne korkutma, ne yurtseverlik, ne mantık askere işlemez. Kan tepsine sıçrayan yarbay öfkeden eşşoğlueşşek diye bağırır. Sesi dağlardan yankı yapar. Ama bu kızgınlıkla parlayışından hemen pişman olur.

Asker durumu anlatır Er tüfeğini indirip buyurun komutanım der. Yarbay şaşırır. Karargâha girer, mesajını iletir görevini yapar. Generalin yaveri yarbayı yatacağı yere götürürken içeri nasıl girdiğini sorar. Parolayı biliyor mu diye öğrenmek ister. Yarbay bilmediğini söyler ve durumu anlatır. Yaver bu işin üzerinde durmaları gerektiğini belirtir. Eri bulup parolayı söylemeden neden içeriye soktuğunu sorar. Yarbay ona eşşoğlueşşek diye bağırınca yabancı olmadığını, onlardan olduğunu anlamıştır. Yoksa ölsem almazdım diye anlatır.

Temalar

Otorite/Bireysel zaafılar Askeri düzen içinde bireyler görevlerini yerine getirirken aynı zamanda çelişkili durumlarla baş etmek zorunda kalabilmektedirler. Öyküdeki karakter görevine sadık kalmak

zorundayken aynı zamanda otorite ve hiyerarşi ile ilgili karmaşayı yönetmelidir. Yarbayın ettiği küfür dolayısıyla askerin parolayı söyletmeye gerek görmemesi de bireysel bir zaaf olarak ortaya çıkar. Bizden olarak gördüğümüz insanlara karşı savunma sistemleri zaafa uğrayabilmektedir.

TİCARİ NAMUS

Öykü

Nafi Bey'in kira borcu Nafi Bey iki aydır evin kirasını ödeyemiyordur. Her akşam birlikte iş çıkışı eve döndükleri Hüsamettin Bey ile vapurda konuşurlar. Çaresiz kaldığını ve bulunduğu çıkış yolunu anlatır. Ev kirası biriktikçe ödemesi daha zor oluyordur. Aydan aya beş yüz lira bulmak kolay olsa da üç dört aylık kira birikince işi zorlaşıyordu. Tüccar diye bildikleri ama aslında düzenbaz olan komşuları yardım etmeyi teklif etmişti. Borç vereceğini sonra eli bollaşınca geri vereceğini söyler. Bono imzalayıp ona vereceğini ve işi halledeceklerini söyler. Bono koçanını cebinden çıkarmış. Üzerine iki bin lira yazmış ve adama imzalatmıştır. Adam bin liraya ihtiyacı olduğunu söyleyince ona bin lira vereceğini söylemiştir. Ondan bin lira borç alacağını yine ona bin lira ödeyeceğini söylemiştir. Adam ertesi gün bin lirayı öder, Nafi Bey de hemen kira borcunu kapatır. Evde bayram havası olmuştur.

Adam bononun ne demek olduğunu öğrenir Bononun vadesi en fazla 90 gün olduğundan borcu doksan günde ödemek zorundadır. Bin lirayı biriktirmeye çalışırlar ama on beş gün kala ancak sekiz yüz lira biriktirebilirler. Eve resmi mektup gelir. Belirtilen tarihte iki bin lira ödemek zorunda olduğu yazılıdır. Adam bin lira aldığı için iki bin ödemesi gerektiğine şaşırır. Tüccar komşusuna gider. O da kolay olduğunu, ona hemen dört bin liralık bir bono yazabileceğini söyler. Adam karısının kızacağından endişelenir ve hemen kabul etmez. Ertesi gün bankaya giderler. Memur bononun altında imza olduğu için ödemek zorunda olduklarını söyler. Ödemezlerse ticari namusunun yerle bir olacağını söyler. Ticari namusu yerle bir olanlarla kimsenin bir daha iş yapmayacağını, herkesin bu durumu bileceğini öğrenir. Bütün bankalar bu durumdan birbirini haberdar edecek, rezil olacağım diye düşünür.

Sami ile karşılaşma Adam namusa önem verdiği için ve o zaman kadar ticari namus diye bir kavram duymadığından şaşkındır. Çaresiz de olduğundan intihar etmeye karar verir. Vapura biner. Niyeti kötüdür ama yolculuk sırasında onu eskiden tanıdığı arkadaşı Sami görür. Onu kötü gördüğünü söyler. Nafi durumu anlatır. O iş kolay diyerek ertesi gün için onu yanına davet eder.

Sami, Nafi'nin yüzüne tükürür Sami'nin deri fabrikasına gider, diğer iş yerinde olduğunu söylerler. Tam oraya gider başka fabrikaya geçtiğini söylerler. Böyle koştururken sonunda onu yedek parça mağazasında yakalar. Alır onu yazıhanesine götürür. Kaç para lazım olduğunu sorar. İki bin lira olduğunu duyunca yüzüne tükürür. Yüz bin, iki yüz bin olsa bir kolayını bulacağını ama iki bin liralık borca kim tenezzül eder diye söylenir. Bonomu ödeyemedim deyince kredi çekip halletmeye çalışılır diye düşünmüştür.

Sami'nin hikayesi Sami anlatmaya başlar. Elli bin falan olsaymış ödemeyebileceğini ama iki bin lirayı mutlaka ödemesi gerektiğini söyler. Elli bin lira krediyi nereden aldıysan bu sefer ödeyemediğin için yüz bin lira kredi isteyebileceğini söyler. Elli bini kurtarmak için bankaların vereceğini anlatır. Kendi deneyimini anlatır. İşe başlarken sermaye için iki bin lira borç almış, zamanı gelince ödeyemediği için biraz daha sermaye gerektiğini söyleyip kredi almıştır. Böyle böyle piyasada tanındığı için zamanı gelen kredileri başka bankadan daha fazlasını çekerek kapatmış diğer bankaya biraz daha borçlanmıştır. Şu an her bankaya bir iki milyon borcu vardır ama fabrikaları da vardır. Artık ondan para istemiyorlardır. Batarsa paralarını alamayacaklar diye batmasın diye ellerinden gelen desteği yapıyorlardır.

Nafi bey işin kolayını bulur Hüsamettin Bey, Nafi Bey'e ne yaptığını sorar. Borcu nasıl ödediğini anlatır. Tüccar komşusuna gidip dört bin liralık bonoyu imzalamıştır. Bankaya gidip yatırmıştır. Zamanı gelince bu sefer de sekiz binlik bonoyu imzalamış dört bin beş yüz almış beş yüzü de kendileri yemiştir. İşten çıkmış, böyle böyle bolluk içinde geçinmeye başlamışlardır. Nafi Bey gittiği yere kadar

böyle devam edeceğini söyler. Ticari namus yüzünden öleceğine, ölene kadar böyle idare edip ölünceye kadar ticari namusu ile yaşayacaktır.

Temalar

Ahlaki çelişkiler/Sistem eleştirisi Ekonomik durumlar ve toplumsal düzen, birey üzerinde baskı oluşturabilmektedir. Doğru olanı yapmaya, ahlaka uygun davranmaya çalışan birey çelişkili durumlar yüzünden yozlaşmış sistemin bir parçası olabilmektedir. Özellikle borçlanma ile ilgili sistemsel durumlar kendi içinde çelişkili durumlar barındırmakta ve bireylerin tercihlerini etkileyebilmektedir.

GELİN HANIMIN KÖPEĞİ

Öykü

Polisin hayali Olağan üstü görevler yüzünden on gündür evine gitmeyen polis memuru hayaller kurar. On dört yıllık memurdur ama bu kadar yorgun olduğunu hatırlamıyordu. Evine gider gitmez üstündeki kirli kıyafetlerden kurtulmayı, yıkanmayı hayal eder. Sonra iki kadeh içip eve giderken aldığı balıkları yiyeceklerdir. Neşeli şarkılar açıp gece yarısında yatağına girecektir. Karısı da yanına gelecekti ve ertesi gün geç kalkacaktır.

Polisin hayal kırıklığı Balığı ve rakısını alır eve gider. Evde kimse yoktur. Kızı köşeden çıkar. Kapıyı açar ve annesinin komşuda olduğunu söyler. Annesi borç para istemeye gitmiştir. İki gündür sular kesiktir. Havagazını da parasını ödeyemedikleri için kesmişlerdir. Sesini çıkarmaz öylece yatar. Bir saat sonra karısı gelir. Onları habersiz ve parasız bıraktığı için kızar. Karısının getirdiği pijamaları giyer. Kızı mangalı yakar balıkları pişirmeye başlar. O sırada bekçi gelir ve çok acele bir iş var diye karakola çağırıldığını söyler. Adam hemen gider. Akli evde kalmıştır.

Aranan köpek İleri gelenlerden birinin gelininin cins köpeği kaçırmıştır. Onun bulunması lazımdır. İznini bırakıp geldiği için ona karakolda nöbetçi olarak kalma gibi kolay görev verilir. Köpeğin bilgilerini telefonda alırken Ayyaş Settar olarak yazmışlardır. Boyu 54 cm tüyleri parlak koyu kahvedir. İşin aslı İriş setter cinsi köpektir ama polisler yanlış anlamıştır. Tarife uygun köpekleri ararlar. Arka arkaya kayıp köpek haberleri gelir.

Köpek bulunmuştur Ertesi gün uyuyorlardır diye saat onda köpeği kaybolan gelini ararlar. Ayyaş Settar'ın bulunduğunu söylerler. Kadın anlamaz. Adam karakoldan aradıklarını söyler ve durumu izah eder. Karşıdaki şımarıkça kahkaha atar. Köpeğinin adı Biji'dir. Onu çoktan bulduklarını söyler. Kaçtı kayboldu diye telaşlanmışlar ama on dakika sonra bulmuşlardır. Polis evine giderken su gelmiştir, havagazı da açılmıştır inşallah diyerek gider.

Temalar

Yozlaşma/Sosyal sınıf Polis memurunun zor yaşamına karşı önemli birinin gelinin köpeği için tüm karakolun seferber edilmesi sistemdeki çarpıklığı göstermektedir. Gerçek ihtiyaçlar ve problemler söz konusuysen toplumda ayrıcalıklı insanların küçük sorunlarının öncelikli hale getirilmesi yapının çarpıklığını ve yozlaşmayı simgeler.

PEKİ OLUR ŞEKERİM

Öykü

Adamın ilk evliliği Adam ilk karışından boşanmıştır çünkü karısı her konuda kavga ediyordu. Adam kavgayı bitirmek için evet öyle dese de bu sefer hayır diyerek karşıt görüşü savunuyordu. Adam boşandıktan sonra Rahime ile tanışır. Melek gibi uysal biridir. Her şeye tabii şekerim, olur şekerim diyordu. Adam bir süre nişanlı kalır ve birbirlerini tanımalarını ister. Rahime bunu da kabul eder.

Rahime ile olan evlilik Rahime'nin birkaç özelliğini fark eder. Fakat evlenince düzeleceğini, ufak tefek şeyler olduğunu düşünür. Evlenirler. Rahime çay bardağını silme dolduruyor, şeker koyup karıştıracak yer kalmadığından çay taşıyor. Adam karısını uyarınca tabii şekerim unutmuşum dikkat ederim der. Fakat aynı şeyi sürekli yapar. Saçlarının döküntülerini kül tablasına atar, sigara külü gelince cızırdar ve koku çıkar. Adam saçlarını kül tablasına atma deyince peki şekerim der ama yapmaya devam eder. Diş macunu kapaklarını lavaboya düşürür, yerine koymaz sürekli lavabo tıkanır ve sürekli tırnak kemirir. Adam buna da tahammüle demez. Bunun gibi küçük şeyler sürekli tekrarlanınca adamın siniri bozulur. Her şeye peki olur şekerim demesi de sinirini bozmaya başlamıştır.

Eve gelen misafirler Bir gün misafirleri gelecektir. Ona bağımsız iş kurması için yardım edebilecek bir tanıdık. Günler öncesinden Rahime'yi, tembihler. Çayı silme doldurmamasını, tırnak yememesini söyler. Misafirler gelir ama Rahime yine aynı şeyleri yapar. Çay, misafiriğe gelen adamın karısının üstüne damlar. Adam sigara içecekken sigarasını yakmak isteyen adam yanık kibrit çöpleri yüzünden bir türlü sigarayı yakamaz. En sonunda da ona iş kurmak isteyen adam iş hakkında bilgisini ölçerken sürekli tırnak yiyen Rahime'ye gözü takılır. Bir türlü akıcı olarak konuşmasını sürdüremez.

Adam dayanamaz En sonunda Rahime'nin boğazına yapışır. Rahime hala peki şekerim diyor. Misafirler kadını elinden zor alır ve kaçar. Adama iş kurmazlar. Adam ise Rahime'den boşanmaz. Bu devirde her dediğine peki şekerin diyecek kadını bulamayacağını söyler.

Temalar

Çatışma/Beklenti Adam, kadının her isteğine "Peki olur şekerim" diye karşılık vermesinden ve uysallığından çok etkilenmiştir. Bu sebeple onunla evlenmiştir. Ancak adamın belli konularda takıntıları vardır. Zamanla Rahime'nin çay bardağını ağzına kadar doldurmasından, kibrit kutusuna yanmış kibritleri koymasından, tırnaklarını yemesinden çok rahatsız olmaya başlar ve bir noktada ona saldıracak kadar öfkelenmesine neden olur. Dışarıdan uyumlu ve mükemmel gibi görünen durumlar bireylerin takıntıları, beklentileri veya duygusal ihtiyaçları sebebiyle aksi yönde olabilir.